

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Tartışmacı Metinlerinde Gerekçelendirmede Kullandıkları Düşünceyi Geliştirme Yollarının Tespiti*

The Ways Turkish Teacher Candidates Use to Improve Thinking in Providing Reason in an Argumentative Text

Esra Nur TİRYAKİ**

Öz: Tartışmacı metinde yazar, bir görüşü veya düşünceyi, karşıt görüşü çürüterek gerekçelerle kendi görüşüne okuyucuyu inandırmasıdır. Tartışmacı metin, ana ve yardımcı elementler olmak üzere iki ana kısımdan oluşmaktadır (Tiryaki, 2011). Ana elementler; veri, iddia, karşı iddia ve sonuçtur. Yardımcı elementler, destek gerekçesi ve çürütme gerekçesidir. Gerekçeler, yazarın görüşünü kuvvetlendiren dil birimleridir. Bu dil birimleri, iddianın gelebilecek saldırılara karşı nasıl başarılı bir şekilde savunulabileceğini ve karşı iddianın nasıl çürütülebileceğini gösteren unsurlardır (Eemeren ve Grootendorst, 2004). Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının tartışmacı metinlerinde gerekçelendirmede kullandıkları düşünceyi geliştirme yollarını tespit etmektir. Çalışmanın modelini nitel araştırma tekniklerinden betimsel tarama oluşturmaktadır. Çalışma grubunu, Mustafa Kemal Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 3 ve 4. sınıftan toplam 100 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen “Tartışmacı Metin Yazma Formu” kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yönteminden yararlanılarak elde edilen metinlerin gerekçeleri, destek ve çürütme gerekçesi olarak ayrı ayrı sınıflandırılmıştır. Daha sonra bu gerekçeleri oluşturmada kullanılan düşünceyi geliştirme yolları içerik analizi ile tespit edilerek örnek metinlerle sunulmuştur. Bu sonuçlar, frekans (f) ve yüzde (%) değerleri ile tabloleştirilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda tartışmacı metinde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarının destek gerekçesine göre dağılımı şu şekildedir: Açıklama (% 38.91), örnekleme (%23.15), karşılaştırma (%15.27), benzetme (%12.31), zıtlıklardan yararlanma (%6.89), tanık gösterme (%3.44) ve sayısal verilerden yararlanmadır (%0). Çürütme gerekçesine göre dağılımı, açıklama (%29.29), örnekleme (%25.25), karşılaştırma (%23.23), benzetme (%9.09), zıtlıklardan yararlanma (%12.12), sayısal verilerden yararlanma (%1.01) ve tanık gösterme (%0) şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Tartışmacı metin, gerekçelendirme, düşünceyi geliştirme yolları, Türkçe eğitimi

Abstract: Argumentative text is to convince the reader to an opinion on the basis of reasons by refuting the counter-opinion. This structure consists of two main sections, including the main and the auxiliary elements. The main elements constitute data, argument, counter argument and conclusion. Auxiliary elements of the structure are, however, the support reason and the refuting reason. Reasons are the language units that strengthen the author's point of view. These language units show us how an argument can be successfully defended against the possible attack and how the counter argument can be refuted (Eemeren & Grootendorst, 2004). This study aims to determine the ways to improve thinking used by the Turkish teacher candidates in their reasons in argumentative texts. The study was designed in descriptive survey model among the qualitative research techniques. The study population was composed of a total of 100 students studying at the 3rd and 4th year of Turkish Language Teaching Department in Mustafa Kemal University. In collecting the data, the "Argumentative Writing Text Form" developed by the researcher, was employed. In the analysis of the data, the reasons established for the texts obtained by using the content analysis method, were classified separately as the support and the refuting reasons. Then, the ways to improve thinking used to establish these reasons were identified and presented in sample texts. These results were then presented in tables with their frequency (f) and percent (%) values. As a result of this study, the distribution of the ways to improve thinking used in argumentative text by the support reasons is as follows:

*Bu makale, 20-23 Nisan 2017 tarihinde 3. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi sempozyumunda sunulan sözlü bildirden yararlanılarak geliştirilmiştir.

**Yrd. Doç. Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, Hatay-Türkiye, e-posta: esranurtiryaki@gmail.com.

explanation (38.91%), exemplification (23.15%), comparison (15.27%), analogy (12.31%), utilization of antagonism (6.89%), giving evidence (3.44%) and utilization of numerical data (0%). On the other hand, its distribution by the refuting reasons is as follows: explanation (29.29%), exemplification (25.25%), comparison (23.23%), analogy (9.09%), utilization of antagonism (12.12%), utilization of numerical data (1.01%) and giving evidence (0%).

Keywords: Argumentative text, reason, the ways to improve thinking, Turkish education

Giriş

Yazma, dil becerilerinden anlatma kategorisinde yer alır. Yazma bireyin zihninde yapılandırdığı bilgileri inceleme, gözden geçirme, sorgulama, ilişkilendirme, kontrol etme vb. işlemlerle yeniden düzenlemektir (Güneş, 2013, s. 159). Bu becerinin kavranması, uygulanması ve alışkanlık hâline dönüştürülebilirlikte aşamalarında zihinsel faktörler önemli rol oynar. Bu faktörlerin sistemli olarak geliştirilebilmesi için dilin, dil özelliklerinin ve kurallarının bir arada görülebileceği yapılar, metinlerdir. Metin yapılarından biri olan tartışmacı metin bu araştırmanın temelini oluşturmaktadır.

“Önemli konularda düşünmemiz kendi kendimize tartışmamızı sağlar; bir eylemin, bir bakış açısının veya bir probleme getirilecek bir çözümün aleyhine ve lehine tartışmaları tartar ve formüle ederiz” (Kuhn, 1991, s. 29). Tartışma becerilerini de kapsayan düşünme becerileri ile ilgili araştırma sonuçlarından bazıları şunlardır (Applebee, Langer ve Mullis, 1986; Bereiter ve Scardamalia, 1982; Scardamalia ve Bereiter, 1986, 1994; Perkins, 1992a, 1992b; Khun, 1993 aktaran Aldağ, 2005, s. 34):

- Neden-sonuç ilişkilerinin kurulamaması,
- Verilen bir metnin analiz edilememesi,
- Karara veya çözüme temel olacak ölçütlerin seçiminde veya açıklanmasında yetersizlik,
- Yargılama içeren bir düşüncenin savunulamaması,
- Konuyla ilgili düşüncelerin gerekçeleriyle açıklanması istenildiğinde genellikle konuya ilişkin yüzeysel bağlantıların tekrarlanması,
- Kanıt göstererek ikna etmede başarısızlık,
- Hem yazılı hem de sözlü tartışmalarda zorluk çekme.

Akyol’a (2006, s. 93) göre de, “Çocuğun yazma becerileri geliştikçe bilgiyi transfer etme, düşünceleri gözden geçirip düzenleme daha etkili bir şekilde yapılır ve bu durum daha üst düzey yazılı anlatımların ortaya çıkmasını sağlar”. Tartışmacı metin, bir konuyla ilgili yazarın iddiasını savunduğu ve karşı iddiayı çürüttüğü bir yapıdır. Bu yapı, ana ve yardımcı elementlerden oluşmaktadır. Ana elementler, veri, iddia, karşı iddia ve sonuçtur. Yardımcı elementler, destek ve çürütme gerekçesidir (Tiryaki, 2011).

Tartışmacı metinde yazarın gerekçesini hedef kitlenin özelliklerine uygun ve tutarlı biçimde sunması, gerekçelerin gerçekliği ve inandırıcılığı açısından önem taşır. Özdemir (2008, s. 178) bu konuyu şöyle bir örnekle açıklamıştır: “Ünlü bir müzisyeni, devlet yönetiminde; büyük bir matematikçiyi ahlak alanında; bir fizikçiyi din üzerinde konuşturma okuyucularımızı etkilemez, inandırmaz.”

Gerekçeler, yazarın görüşünü kuvvetlendiren dil birimleridir. Bu dil birimleri, iddianın gelebilecek saldırılara karşı nasıl başarılı bir şekilde savunulabileceğini ve karşı iddianın nasıl çürütülebileceğini gösteren unsurlardır (Eemeren ve Grootendorst, 2004). Destek ve çürütme gerekçesi olarak iki türden oluşmaktadır. Destek gerekçesi, yazarın iddiasını kuvvetlendirmek (Nussbaum ve Schraw, 2007), çürütme gerekçesi ise, karşı iddianın geçerliliğini yitirmesi için kullandığı açıklamalar ve kanıtlardır. Bunların sunumunda iddianın geçerliliğine ve karşı iddianın geçersizliğine okuyucuyu inandırabilmek için düşüncüyü geliştirme yollarından yararlanır. Düşüncüyü geliştirme yolları, tartışmacı metinde ana elementleri etkili bir biçimde sunabilmek ve bu konudaki gerekçeleri alıcıya net bir şekilde anlatabilmek için kullanılır. Açıklama, örnekleme, karşılaştırma, benzetme, tanık gösterme ve sayısal verilerden yararlanmadan oluşan bu yollar (Akbayır, 2006; Kıbrıs, 2010) gerekçelerin geçerliliğini ve etkililiğini arttırırken hedef kitlenin yazarın düşüncelerine inanmasında etkindir.

Tanımlama, bir kavramın özelliklerini ve niteliklerini tanıtmada kullanılır. Açıklama, bir konuya ait durumu, olayın veya nesnenin detaylı olarak anlatılmasıdır. Tanık gösterme, bir yazarın, bilim adamının veya alanda uzman kişilerin düşüncelerinden yararlanarak kendi görüşünü kuvvetlendirmektir. Bir araştırmanın sonucunun rakamlarla desteklenerek ifade edilmesi ile sayısal verilerden yararlanır. Konuyla ilgili bilgileri örneklendirme de örnekleme kullanılırken; en az iki durumu veya bilgiyi farklılıklar açısından incelemede karşılaştırmadan yararlanır. Bir nesneyi kendinden daha başka bir nesneye, olaya veya duruma benzeterek ifade etmede benzetmedir.

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının tartışmacı metinlerinde gerekçelendirmede kullandıkları düşünceyi geliştirme yollarını tespit etmektir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Öğretmen adaylarının tartışmacı metinde gerekçelendirmede kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmanın modelini nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama oluşturur. Tarama modelleri, geçmişte veya hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Nitel araştırmada, konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2010, s. 77).

Çalışma Grubu

Araştırma, 2015–2016 Mustafa Kemal Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği bölümü 3 ve 4. sınıflarında öğrenim gören toplam 100 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Bu kapsamda, araştırmanın örneklemini elverişli örnekleme yöntemiyle belirlenen 100 öğretmen adayı, evrenini ise bu bölümde öğrenim gören tüm öğretmen adayları oluşturmaktadır.

Veri Toplama

Verilerin toplanması aşamasında araştırmacı tarafından geliştirilen tartışmacı metin yazma formu kullanılmıştır. Formda öğretmen adaylarının ilgi duyabileceği, düşünceleri rahatlıkla ifade edip tartışabileceği konular seçilmiştir. Bu formda yer alan konuların güncel ve gerçekçi olması dikkat edilen hususlardan biridir. Belirlenen konular uzman görüşüne (n=10) sunulup uzmanlardan 1-5 arası puanlamaları istenmiştir. Puanlama sonucunda en yüksek puanı alan iki konu ile forma son şekli verilmiştir. Bu yazma formunda en yüksek puan alan iki konudan birini seçerek öğrencilerden 40 dakika içerisinde metinlerini oluşturmaları istenmiştir.

Tablo 1
Yazma Konuları

Konular	Puan	\bar{x}
İnsanlardaki zekâda kalıtımın mı etkisi vardır yoksa sonradan edinilen çevrenin mi etkisi vardır? Yazınız.	46	4.6
İnsanların başarılı olabilmesinde sosyallikleri mi önemlidir yoksa zekilikleri mi önemlidir? Tartışınız.	36	3.6
Bilgisayardan mı kitap okumak daha zevklidir, yoksa basılı kaynaklardan mı okumak daha zevklidir? Tartışınız.	28	2.8
Sınav mı hayattır, hayat mı sınavdır? Yazınız.	23	2.3

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yönteminden yararlanılarak elde edilen metinlerin gerekçeleri, destek ve çürütme gerekçesi olarak ayrı ayrı sınıflandırılmıştır. Daha sonra bu gerekçeleri oluşturmada kullanılan düşünceyi geliştirme yolları tespit edilerek örnek metinlerle sunulmuştur. Bu sonuçlar, frekans (f) ve yüzde (%) değerleri ile tablolandırılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde metinden elde edilen bulgular, tablolarla ve örnek metinlerle sunulmuştur.

Tablo 2
Gerekçelendirmede kullanılan düşünceyi geliştirme yolları

Düşünceyi geliştirme yolu	Destek gerekçesi		Çürütme gerekçesi	
	f	%	f	%
Karşılaştırma	31	15.27	23	23.23
Açıklama	79	38.91	29	29.29
Örnekleme	47	23.15	25	25.25
Benzetme	25	12.31	9	9.09
Zıtlıklardan yararlanma	14	6.89	12	12.12
Tanık gösterme	7	3.44	-	-
Sayısal verilerden yararlanma	-	-	1	1.01
Toplam	203	100	99	100

Örnek metin 1

Hayatta başarılı olmada sosyal olmanın önemi olduğunu savunanlardanım. Başarı sosyallikle orantılı olarak değişir. Kişi toplumu tarafından ne kadar sevilirse, önemsenirse başarılı sayılır. Fakat hayattaki başarıyı sadece zekâya bağlayanlarda var. Zekâ başarıyı sağlamada tek başına çok yetersizdir. Zekâ seviyesi çok yüksek olup da asosyal insanlar çok fazladır. İnsan toplumsal bir varlıktır sadece özünle konulan sınavlardan yüksek notları almakla başarılı sayılmıyız. Ya da bu şekilde distansler çok yenitiler.

Yukarıdaki metinde yazarın destek gerekçesi, “Hayatta başarılı olmada sosyal olmanın önemli olduğunu savunanlardanım.” ve çürütme gerekçesi “Fakat hayattaki başarıyı sadece zekâya bağlayanlarda var.” şeklindedir. Gerekçelerini yazar açıklama yolu ile sunmuştur. Destek gerekçesini “Başarı sosyallikle orantılı olarak değişir. Kişi toplumu tarafından ne kadar sevilirse önemsenirse başarılı sayılır.” ve çürütme gerekçesinde aynı yolu kullanarak “Zekâ başarıyı sağlamada tek başına çok yetersizdir. Zekâ seviyesi çok yüksek olup da asosyal insanlar çok fazladır.” açıklamada bulunmuştur.

Örnek metin 2

Bu metinde yazar, destek gerekçesini “Bunun sebebi ise; başarılı olunmak istenen her konuda gerekli bilgilere zeki olunmasa da ezber, okuma, uygulama gibi çeşitli yöntemlerle ulaşılabilmemesi, fakat bu bilgilerin ortaya konma aşamasında sosyal olmadan bir adım bile ilerlenememesidir.” açıklamıştır. Ayrıca gerekçelendirmesinde “Örneğin her konuda bilgi sahibi olan zeki bir insan insanların karşısında konuşamıyorsa hatta insanların yüzüne bakamıyorsa bilgilerini sunamaz.” örneklendirmeyi kullanmıştır.

Başarı, hayatın her aşamasında karşımıza çıkan, kişiler için çokça önemi olan bir durumdur. Hayatta başarıya ulaşmada etkili olan iki özellik bulunmaktadır. Bunlar, sosyal olmak ve zeki olmak olarak isimlendirilebilir.

Zeki olmak, başarılı olma yolunda, kişilerin bilgi ve becerilerin tamamını edinmeleri sırasında oldukça etkili bir özellik olarak karşımıza çıkar. Sosyal olmak da, kişilerin bilgi ve becerilerini sergilemelerinde yol gösterici, yönlendirici özellik olarak kendisini gösterir.

Hayatta başarıya ulaşmada, zeki olmak ve sosyal olmak kişilerde kısmen de olsa, bulunması gereken özelliklerdir. Çoğu insanın görüşüne göre, zeki olmak, çoğunun düşüncesine göre ise sosyal olmak başarıya ulaşmada daha etkilidir. Benim görüşüme göre de, sosyal olmak başarıya ulaşmada kesinlikle bulunması gereken özelliktir. Bunun sebebi ise; başarılı olunmak istenen her konuda gerekli bilgilere zeki olunmasa da ezber, okuma, uygulama gibi çeşitli yöntemlerle ulaşılabilmemesi, fakat bu bilgilerin ortaya konması aşamasında sosyal olunmadan bir adım bile ilerlenememesidir. Yani, herhangi bir konuda, zeki olmazsak da okuyarak, izleyerek, dinleyerek her bilgiye ulaşırız. Fakat sosyal olmaya eğilimi hiçbir özelliğimiz yoksa bilgilerimizi ortaya koyamayız. Örneğin, her konuda bilgi sahibi olan zeki bir insan, insanların karşısında konuşamıyorsa, hatta insanların yüzüne bakamıyorsa bilgilerini sunamaz. Bu da onun başarıya ulaşmasında engel teşkil eder. Bu nedenle sosyal olmak, hayatta başarıya ulaşmada, zeki olmaktan çok daha büyük bir öneme sahiptir.

Bu metinde yazar, destek gerekçesini “*Bunun sebebi ise; başarılı olunmak istenen her konuda gerekli bilgilere zeki olunmasa da ezber, okuma, uygulama gibi çeşitli yöntemlerle ulaşılabilmemesi, fakat bu bilgilerin ortaya konma aşamasında sosyal olmadan bir adım bile ilerlenememesidir.*” açıklamıştır. Ayrıca gerekçeleştirmesinde “*Örneğin her konuda bilgi sahibi olan zeki bir insan insanların karşısında konuşamıyorsa hatta insanların yüzüne bakamıyorsa bilgilerini sunamaz.*” örneklendirmeyi kullanmıştır.

Örnek metin 3

Zeka doğuştan mı gelir sonradan mı edinilir? Bu tartışmaya son noktayı koyan kişi ise zekâsından asla şüphelenmeyeceğimize Albert Einstein'ın şu sözleri olur: “*Dehanın (zekânın) onda biri doğuştan, onda dokuzu sonradandır.*”

Bu metinde yazarın iddiası zekânın doğuştan gelmediği yönündedir. Yazar bunu desteklerken tank gösterme yolunda yararlanırken Albert Einstein'ın sözlerine başvurmuştur: “*Dehanın (zekânın) onda biri doğuştan, onda dokuzu sonradandır.*”

Örnek metin 4

Yazar metinde destek gerekçesinde “*İnsan doğduğu günden itibaren düşünmeye başlar ve birçok düşünce üretilir. Çoğu insan düşünceleri kendisiyle beraber mezara götürür. Bunlar başarısız insanlardır. Başarılı insanlar ise ürettikleri fikirleri diğer insanlarla paylaşır, bu şekilde fikirlerini geliştirir ve diğer insanların yardımıyla hayata geçirir.*” karşılaştırma yoluna gitmiştir.

Ölmek olduğunu düşünürler. Ancak bu yanlış bir düşüncedir. Çünkü her insanın IQ seviyesi ortalama aynıdır. Tabii sağlık problemi yoksa. Peki insanların zeka seviyesi ortalama aynı ise başarılı insanların farkları nelerdir? Başarılı insanların farkı sosyal olmalarıdır. İnsan doğduğu günden itibaren düşünmeye başlar ve birçok düşünce üretir. Çoğu insan düşüncelerini kendisiyle beraber mezara götürür. Bunlar başarısız insanlardır. Başarılı insanlar ise ürettikleri fikirleri diğer insanlarla paylaşırlar, bu şekilde fikrini geliştirir ve diğer insanların yardımıyla hayata geçirir. İşte başarılı insanların sırrı burdan kaynaklanmaktadır.

Örnek metin 5

Bana göre zekâ sıradan kazanılır. Albert Einstein bu konuda şöyle demektedir: "Aslında her insan zekidir. Siz balığın yeteneğini ağaca çıkmasına göre ölçerseniz, o balık zeki yeteneklidir." Albert'ın dediği gibi insanların zekâsı farklı farklıdır. Kimi sanatta daha iyiyken kimi matematikteyledir. Bu yeteneklerini insan geliştirmedikçe bir işe yaramaz. Yani matematikte çok iyi olan birisi doğuştan matematik bilmiyor dur. Yeteneği olsa da her o yeteneğini çalışarak ortaya çıkarmıştır. "İşleyen demir pas tutmaz" atasözünde bunu desteklemektedir. İşlenmeyen demir pas tutuyorsa çalıştırılmayan beyinde pas tutabilir.

Zekânın doğuştan geldiğini savunular için ise bunu söyleye biliriz. Zekâ doğuştan gelir fakat bu sadece bir kömürdür. Yani her insanda olduğu gibi normal bir zekâ düzeyinde doğarsınız. Bu kömürü elmasa çevirmek sizin elindedir. Çok çalışırsanız, zekâ düzeyiniz artar. Çalışmazsanız zekâ düzeyiniz normal düzeyde kalır.

Yazar bu metinde tanık gösterme yoluyla "Albert Einstein bu konuda şöyle demektedir: aslında her insan zekidir. Siz balığın yeteneğini ağaca çıkmasına göre ölçerseniz, o balık yeteneklidir" destek gerekçesini sunmaktadır. "İşleyen demir pas tutmaz" atasözüyle görüşünü güçlendirmiştir. Çürütme gerekçesi olarak da "Zekâ doğuştan gelir fakat bu sadece bir kömürdür. Yani her insanda olduğu gibi normal bir zekâ düzeyinde doğarsınız. Bu kömürü elmasa çevirmek sizin elindedir." açıklama ve benzetme yollarından yararlanmıştı.

Örnek metin 6

Zekâ doğuştan gelir. fakat zamanla kişinin çevresine göre şekillenir. Doğuştan gelen zekâ, sonradan edinilmiş olan davranışlarla birlikte gelir. Bu gelişim süreçlerinde çevre, aile, arkadaşlıklar ve eğitim etkili rol oynar. Beş parmağın bir olmadığı gibi zekâ düzeylerinde aynı olmaz. Kimisi üstün bir zekâyla, kimisi düşük bir zekâyla gelir. Bir şeyin edinilmesi zaman içerisinde gerçekleşir. Malbutî zekânın doğuştan geldiği aşikâr bir bilgidir. Yeni doğan çocuk var olan zekâsıyla bir şeyler öğrenir. Doğuştan gelen bir zekâ olmasaydı var olan bilgiler bir temel üzerine kurulmazdı.

Yazar, “Beş parmağın bir olmadığı gibi zekâ düzeyleri de aynı olmaz.” cümlesi ile gerekçelendirmesinde benzetme yolunu kullanmıştır.

Örnek metin 7

Bana göre zekâ doğuştan değil sonradan kazanılmaktadır. Çünkü insan zaten yapısı gereği doğduğunda bir zekâyla sahiptir. ama bu sahip olduğu zekâyı kullanamadığından zekânın doğuştan edinilmesinin manası yoktur. Önemli olan var olan zekâyı kullanabilmektir. Örneğin yeni bir doğan bir çocuğun belli bir beyni vardır ama bunu kullanamaktadır. Bazılarına göre de zekâ sonradan değil doğuştan edinilmektedir. Çünkü insan zekâyı doğduğu anda biliyor kullanmaktadır. Örneğin bebek doğduğu zaman belli bir süre geçtikten sonra annesini tanıması, onu gördüğünde tepkiler vermesi vb gibi sebeplerle annesini diğerlerinden ayırabilmesi doğuştan kullandığı zekâ sayesinde.

Sonuç olarak zekâ insanların hayatını kolaylaştırır. Zekâ olmadan bir davranışta veya bir harekette bulunamayız. Bizler diğer canlılardan ayrılan zekâdır. Bunun için zekâ doğuştan ya da sonradan kazanılması önemli değil, asıl önemli olan zekâyı, insanlara fayda sağlayacak şekilde kullanmaktır.

Yazar, bu metin de gerekçelendirme de örnekleme yolundan yararlanmıştır. Destek gerekçesinde “Örneğin yeni bir doğan çocuğun belli bir beyni vardır ama bunu kullanmamaktadır” ve çürütme gerekçesinde “Örneğin bebek doğduğu zaman belli bir süre geçtikten sonra annesini tanıması, onu gördüğünde tepkiler vermesi vb. gibi sebeplerle annesini diğerlerinden ayırabilmesi doğuştan kullandığı zekâ sayesinde.” şeklindedir.

Örnek metin 8

Dr. Ve insanların durumu...
Bana göre başarılı olmak için sosyal olmak gerekiyor.
A sosyal bir insanın başarılı olduğunu hiç şüphelenir mi? Yapılan araştırmalara göre başarılı insanların % 90'ı sosyal, çevredekilerle uyumlu insanların sempatisini kazanmış kişilerdir.
Reklamları ele alalım. Reklamlar oranlarını satılmak için statüsünde yükselmis, başarılı insanları oynatmak isterler. Çünkü böyle insanlar toplumun sempatisini kazanmış kişilerdir. Böylece insanların o oranı almalarını sağlamaktadırlar.
Bazı insanlara göre başarılı olmanın birinci öncüsü zeka olmaktır. Fakat o zaman, başarılı insanların yaptıkları basit hatalar ne olacak? Belli bir parti liderinin yaptığı basit bir toplama işlemi hatası ve basit sorulara cevap verememeleri, aynı anda bunu espiriye dönüp sokolarmaları sosyal olmanın başarılarındaki etkisini gösteriyor.
Fakat toplum tarafından sevilen otizmli bir çocuğun bir filmdeki başarısına ne demeli? Otizmli insanların zeka olarak normal insanlardan bir nebze olsun geride olduğu kanıtlanmış bilimsel bir hastalıktır.

“Yapılan araştırmalara göre başarılı insanların %90'ı sosyal çevredeki insanlarla uyumlu insanların sempatisini kazanmış kişilerdir” metinde yazar, destek gerekçesini sayısal verilerden yararlanarak sunmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Gerekeçlendirmede, gerçekler, düşünceler, alıntılar, konuyla ilgili örnekler ve bundan etkilenmiş kişilerin yorumları yazılır. Tartışmacı metin yapısında görüşlerin güçlü ve etkili biçimde ortaya konmasını sağlayan gerekçelendirmeler, düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılarak sunulmaktadır. Türkçe öğretmeni adaylarının tartışmacı metinlerinde gerekçelendirmede düşünceyi geliştirmeyi yollarını (n=100) 203 kez kullandıkları (f=203) tespit edilmiştir. Tiryaki ve Yılmaz'ın (2016) 7. sınıf öğrencilerinin (n=90) metinlerinde düşünceyi geliştirme yollarını belirledikleri araştırmada tartışmacı metin türünde 66 kez kullandıkları belirlenmiştir (f=66). Bu durum eğitim düzeyi arttıkça düşünceyi geliştirme yollarının kullanım oranlarıyla doğru orantı izlediğini göstermektedir.

Bu çalışmanın sonucunda tartışmacı metinde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarının destek gerekçesine göre dağılımı şu şekildedir: Açıklama (% 38.91), örnekleme (%23.15), karşılaştırma (%15.27), benzetme (%12.31), zıtlıklardan yararlanma (%6.89), tanık gösterme (%3.44) ve sayısal verilerden yararlanmadır (%0). Çürütme gerekçesine göre dağılımı, açıklama (%29.29), örnekleme (%25.25), karşılaştırma (%23.23), benzetme (%9.09), zıtlıklardan yararlanma (%12.12), tanık gösterme (%0) ve sayısal verilerden yararlanma (%1.01) şeklindedir. Tiryaki (2011), üniversite öğrencilerinin tartışmacı metinlerinde düşünceyi geliştirme yollarını da incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğrenciler en fazla açıklama ($\bar{X}=0.77$) ve örnekleme ($\bar{X}=0.43$), en az tanık göstermeyi ($\bar{X}=0.02$) kullanmışlardır. Araştırmamızın sonuçları bu sonuçları destekler niteliktedir.

Gökçe ve Çelebi'nin (2015) İlköğretim Bölümü fen bilgisi öğretmeni adaylarının tartışmacı metinlerinde düşünceyi geliştirme yollarını destek gerekçelerinde açıklamaya (%53)

ve örnekleme (%30), sayısal verilerden yararlanmaya ise hiç rastlanmamıştır. Çürütme gerekçelerinde en fazla örnekleme (%43) ve açıklama (%34) bulunurken tanık gösterme hiç bulunmamaktadır. Bütün bu sonuçlar ile araştırmamızın sonuçları paralellik göstermektedir.

Araştırmaların sonuçlarına bakıldığında gerekçelendirme türlerinde en fazla kullanılan düşünceyi geliştirme yolları açıklama ve örneklemedir. Oysaki gerekçelendirmeler güçlü kanıtlar ister. Bunu arttırmak için tanık gösterme ve sayısal verilerden yararlanma yolları kişilerde tartışmacı metin yapısını öğretirken kazandırılmalıdır.

Kaynaklar

- Akyol, H. (2006). *Yeni programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Kök Yayınevi.
- Aldağ, H. (2005). *Düşünme aracı olarak metinsel ve metinsel-grafiksel tartışma yazılımının tartışma becerilerinin geliştirilmesine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Akbayır, S. (2006). *Yazılı anlatım biçimlerinin yazma becerisi edinimindeki işlevleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Eemeren, F. H. van. ve Grootendorst, R. (2004). *A systematic theory of argumentation / A model of a critical discussion*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Gökçe, B. ve Çelebi, S. (2015). *Fen bilgisi öğretmeni adaylarının tartışmacı metinlerinde düşünceyi geliştirme yolları*. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1).11-30.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Kuhn, D. (1991). *The skills of argument*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kıbrıs, İ. (2010). *Türkçe 1: yazılı anlatım*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Nussbaum, M. E. ve Schraw, G. (2007). Promoting argument- counter argument integration in students' writing. *The Journal of Experimental Education*, 76(61), 59-92.
- Özdemir, E. (2008). *Sözlü yazılı anlatım sanatı (kompozisyon)*. Ankara: Remzi Kitabevi.
- Tiryaki, E. N. (2011). *Üniversite öğrencilerinin tartışmacı metin yazma becerileri ile yazma kaygısı ve eleştirel düşünme becerileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Tiryaki, E. N. ve Yılmaz, Z. (2016). 7. sınıf öğrencilerinin metin yapılarına göre düşünceyi geliştirme yollarının incelenmesi. *Turkish Studies -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic (Prof. Dr. Hayati Akyol Armağanı)*, 11(3), 2193-2208. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9446>

Extended Abstract

Introduction

Among the language skills, "writing" is included in the narration category. It constitutes a concrete communication tool in conveying of the people's feelings and thoughts. Teaching this skill which constitutes the written part of the communication can be achieved in stages and in a planned manner. Writing is the process of re-organizing the information constructed in the individual's mind through such activities as examining, reviewing, interrogating, associating, controlling, etc. (Güneş, 2013, p.159). Mental factors play an important role in grasping, administering and getting into the habit of this skill. The structures gathering the language, language properties and rules together in order to systematically develop these factors, are the texts. As one of the text structures, the argumentative text constitutes the basis of this research.

The argumentative text is a structure where the author defends an argument on a subject and refutes the counter-argument. This structure consists of main and auxiliary elements. The main elements are the data, argument, counter argument and conclusion. The auxiliary elements are the support and the refuting reasons (Tiryaki, 2011).

Reasons are the language units that strengthen the author's point of view. These language units show us how an argument can be successfully defended against the possible attack and how the counter argument can be refuted (Eemeren & Grootendorst, 2004). They consist of two types including the support and the refuting reason. The support reason strengthens the author's argument (Nussbaum & Schraw, 2007), whereas the refuting reason is composed of the explanations and evidences used to render the counter-argument invalid. In their presentation, the ways to improve thinking are utilized to convince the reader of the validity of the argument and the invalidation of the counter-argument. The ways to improve thinking are used for presenting the main elements effectively in the argumentative text and for clearly explaining its reasons to the recipient. Not only do these ways, including explanation, exemplification, comparison, analogy, giving evidence and utilization of numerical data (Akbayır, 2006; Kıbrıs, 2010) increase the validity and effectiveness of the reasons, but they are also effective in convincing the target audience of the author's opinions.

Definition is used to introduce the properties and qualities of a concept. Explanation is to describe the state, event or object of a topic in detail. Giving evidence is to reinforce an opinion by utilizing the thoughts of a writer, scientist, or experts. Numerical data are used by expressing the result of a research as supported by figures. While utilizing exemplification in exemplifying information about the subject, the comparison is utilized in examining at least two states or information in terms of differences. Analogy is, however, to express an object by likening it to an object, a thing or a situation other than the object in question.

This study aims to determine the ways to improve thinking used by the Turkish teacher candidates in their reasons in argumentative texts.

Method

The model of this study aiming to identify the ways to improve thinking employed by teacher candidates in providing reasons in the argumentative texts, is the descriptive survey model which constitutes one of the qualitative research methods. "The survey models are the research approaches aiming at describing a current or past situation as it is. The qualitative research tries to define event, individual or object in question in its own terms as it is" (Karasar, 2010, p. 77). The study population was composed of a total of 100 students studying at the 3rd and 4th year of Turkish Language Teaching Department in Mustafa Kemal University in the academic year 2015-2016. In collecting the data, the "Argumentative Writing Text Form" developed by the researcher, was employed. The form was prepared using the topics that may attract the interest of teacher candidates and allow them to express and discuss their arguments comfortably. Including current and realistic topics in the form was one of the points considered in its preparation. The agreed-upon topics were presented to the expert opinion, and the experts were asked to score the topics from 1 to 5. As a result of this scoring, 2 topics with the highest score were agreed upon and thus the form was finalized. In the analysis of the data, the reasons established for the texts obtained by using the content analysis method, were classified separately as the support and the refuting reasons. Then, the ways to improve thinking used to establish these reasons were identified and presented in sample texts. These results were then presented in tables with their frequency (f) and percent (%) values.

Findings and Discussion/Conclusion

While providing reason; the facts, thoughts, quotes, examples on the subject and the affected stakeholders are written. In argumentative text structure, the reasons ensuring that the opinions are set forth in a strong and effective manner are presented utilizing the ways to improve thinking. The ways to improve thinking used by the Turkish language teacher candidates (n=100) in argumentative texts (f=203) were identified. The study of Tiryaki and Yılmaz (2016) where they identified the ways to improve thinking used in texts by the Grade 7 students (n=90) also constitutes an argumentative text (f = 66).

As a result of this study, the distribution of the ways to improve thinking used in argumentative text by the support reasons is as follows: explanation (38.91%), exemplification

(23.15%), comparison (15.27%), analogy (12.31%), utilization of antagonism (6.89%), giving evidence (3.44%) and utilization of numerical data (0%). On the other hand, its distribution by the refuting reasons is as follows: explanation (29.29%), exemplification (25.25%), comparison (23.23%), analogy (9.09%), utilization of antagonism (12.12%), giving evidence (0%) and utilization of numerical data (1.01%). Tiryaki (2011) also examined the ways to improve thinking used in the argumentative texts by university students. According to the results of the research, the students were found to use most the "explanation" ($\bar{x}=0.77$) and "exemplification" ($\bar{x}=0.43$), and least the "giving evidence" ($\bar{x}=0.02$). These results are also supported by those of our study.

The study of Gökçe and Çelebi (2015) on the use of ways to improve thinking by Elementary School Science Teacher candidates in argumentative texts show that explanation (53%) and exemplifying (30%) were employed as support reasons whereas they never utilized numerical data. The refuting reasons, on the other hand, were found to include most the exemplification and (43%) explanation (34%) and to include no "giving evidence". All these results are in parallel with the results obtained from our research.

Given the results of the researches, the ways to improve thinking used most among the types of providing reasons are the explanation and exemplification. However, reasons require strong evidences. In order to increase this rate, the ways to give evidence and utilize numerical data should also be taught while teaching the argumentative text structure.